

Előfizetési árak:
 helyben, vagy postán külföldre:
 Égész évre . . . 10 fr. — kr.
 Félévre . . . 5 — —
 Negyedévre . . . 2 — 50
 Egy órára . . . 1 — —
 Egyes szám 4 kr.

A lap szellemi részét illető minden köz-
 emény a szerk. asztalra (Főter 1828. sz.)
 bármikor küldendő.

Előfizethető helyben:
 Felsődi K. Lajos könyvkereskedésében
 és a kiadóhivatalban. (Főter 1828. sz.)
 alult.)

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

MEGJELEN NAPONKINT PÉNTEK ÉS VASARNAP KIVÉTELEVEL.

Hirdetési díj:
 Negy házból petít sorát 5 kr. Nagyobb
 terjedelmű a többzori hirdetések alkü
 szerinti jutányos áron vételnek fel. Bélyeg-
 díj minden külön bejelölésért 30 kr.

Hirdetést vagy reklámot magában foglaló
 újsónapság 50 kr.

Nyitási költségek minden petít sor
 50 krajczár.

Hirdetést Főterületen a szerkesztőség-
 ben és kiadóhivatalban. Főter 1828. sz.
 alult.)

Készítők nem adnak vissza.

Egy tábornok a sok közül.

Írta: Köszegi Armand

Egy főtiszt, akiről csak annyit tudok, hogy rangjára nézve tábornok, a neve pedig Forstner, a napokban abból az alkalomból, hogy egy önkéntes-ujonc német kérdésre válaszolni nem tudott, a legnagyobb méltatlankodással nyilatkozott: »Borzasztó ez igazán! Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban mindenhol tanulnak németül, csak itt Ausztriában nem akarnak németül tanulni a magyarok.« — Németül moadtá.

A tábornok ur nem miniszter, ergo nem tagadhatja el azt, amit mondott, a mit különben róla feltételezni nem akarok, hisz az a legkevesebb, amit várunk lehet egy gentlemanól, hogy kimondott szavának embere legyen. Hogy tollunk hegyére vettük nevét és kritika tárgyává akarjuk tenni ezuttal — enyhén szólva — legalább is furcsa, de épenséggel nem páratlan kijelentését, mint a közöshadseregben meggyökerezett nemzetiségi túrelmetlenség és közjogi járatlanság eklatáns példáját, nevezett tábornok ezt ne akarja másnak tulajdonítani, hanem mindennekeltőtt és kizárólag ama félreismertetlen intenczióknak és sulyoknak, melyek kijelentésének akkor is birnia kell, ha az nem a nyilvánosság előtt történt is, hanem a kaszárnya vastag falain belül haptakban álló néma önkéntesek előtt.

Ehhez képest pillanatig sem lehet szándékom a dolognak személyi részével foglalkozni, hanem sokkal inkább és egységesebben ennek mélyreható elvi jelentőségével. Rá akarok mutatni nevezetesen amaz általános tényekre, mint az ily és ehhez hasonló jelenségeknek közvetlen szülőokára, melyek előtt azonban aktív politikusaink — azok t. i., akik a delegációkban részt vesznek — fájdalom, többé-kevésbé szemet szoktak hunyni, mert parancsoló megszeghetetlen törvényt az 1867. XII. t.-cz-ben körvonalozott ellenőrzési működésükre nézve nem a ma-

gyar állam alkotmányos állása és alap-törvényekben lefektetett jogainak integritása szab, hanem a legmagasabb helyről évről-évre kifejezett oly akarat, hogy a delegációk minél simábban menjenek.

Ha csak tévedésről, félreértésről vagy a legkiáltóbb közjogi járatlanságról volna szó a jelen esetben, úgy hiszem, senkinek akadna fel azon, mert tagadhatatlan, hogy a tábornoki, valamint minden állás a közös armádiában, nem egyedül a megkivántató szakképzettséghez van kötve, mint alapfeltételhez, hanem bizonyos szolgálati időhöz és így egy tábornoktól, kinek töméntelen hadverő tudománya kell, hogy kiterjedjen még a bakancsszövegekre is, a legjobb akarat mellett sem lehet azt kívánnunk, hogy halvány fogalommal bírjon Magyarország közjogi állásáról is, melynek verét ontják és pénzt fogyasztják békében úgy, mint háboruban, a sárga-fekete bikolor nagyobb dicsőségére. De nem tévedésről, nem félreértésről és nem is közjogi járatlanságról van itt szó, melylyel szemben elvégre is könnyű volna engedékenyeknek lennünk, sőt bizonyos tekintetben ez méltányos is volna mikor némely esetben a közjog terén még minisztereiink, a végrebajító hatalom legfőbb közegei sem mentesek a tévedéstől, de nem erről, hanem arról a hagyományos osztrák politikáról lehet itt igazán szó, amelynek célja nem egyéb, mint a birodalmi összeolvastás, eszköze a nemzeti jogok elkobzása s egyedüli alapja, támasza és fejevere a közös hadsereg, az a hadsereg, mely csak a papíron az, aminek az 1723. évi pragmatika-szankciónak nevezett és az 1867. XII. t.-cz. értelmében lennie kellene, t. i. nem a paritás alapján szervezett közös intézmény, hanem egy nyelvi, mint vezényleti egységénél, valamint felosztásánál fogva az osztrák sassal, az osztrák színekkel együtt a maga egészében nem egyéb, mint az egy és oszthatatlan szuverén osztrák uralom érvényesülése, melynek teljességéből mit sem von le a számunkra rezervált két

jog, az adómegszavazás és az ujonczmegajánlás joga, melyek a parlamenti pártok jelenlegi alakulásánál fogva igazában csak névleges jogok. — Közösségünk tehát a hadügy terén, daczára annak, hogy ez az 1867. XII. törvény-czikk 12—12-ik §-ában bő részletességgel meg van állapítva, semmiben sem nyilvánul, több-kevesebb kivétellel ugyanezt konstatálhatjuk a realitum másik két ágánál a pénzügy és a külügy terén, melyeknek vezetésébe a politikai magyar nemzet be nem foly, a delegáció intézményét, mely még a szemfényvesztésre is szerencsétlen eszköz, csak nem vehetjük oly tényezőnek, mely kifejezésre juttatná Magyarországi állami önállóságát és a dualizmusban öt megillető egyenjogú állását. Ez így állván, csoda-e, ha mint a jelen esetben egy osztrák tábornok, ki neveltetésénél, természeténél és hivatásánál fogva sem respektálhatja a magyar államjogokat, Magyarországon nem tud és nem akar mást látni, mint az osztrák állami közösség egyik tagját, vagy a mi még rosszabb, osztrák területet a parlamentararis alkotmányforma hókuszpókusaival?

Az 1867. XII. t.-czikket elkezesztették a kiegyezés művének, mintha a két államnak homlokegyenest ellenkező érdekeit egyáltalában összeegyeztetni lehetne, a kiegyezés — mint azt a szabadelvű párt kortes beszédekben és vezércikkekben egyaránt hirdeti — kiegyenlítő évszázados ellentétet, határozott kifejezésre juttatta a két államnak egymáshoz való viszonyát, úgy nemkülönben külön-külön megillető jogállásukat. De ha ez így van és ha minden törvénynek legfőbb ismérve az, hogy mindazokra nézve, akiket illet, egyaránt kötelező, kérdem akkor, hogy van az, hogy az állam határain belül megtérjenek oly állampolgárok, — hisz a katonák is azok, — a kik annak törvényeit, törvényeiben biztosított jogállását, nemcsak tiszteletben nem részesítik, de sőt egyenesen tagadásba veszik? — És kérdem továbbá,

mit ér akkor egy oly törvénynek, alap-törvénynek vagy akár államszerződésnek sértetlenül és változatlanul való fenntartása, mely nem dokumentálja eléggé és minden államtagra egyaránt kiható erővel Magyarország állami önállóságát?

Forstner tábornoknak fenti kijelentése egyenes tagadását jelenti a dualizmusnak, de nemcsak az ő részéről, hanem az egész közös armádia részéről, melynek véleményét és gondolkozását oly frappsan és jellemző módon fejezi ki a generális ur káromkodásnyi rövidségű kijelentésével, ami csak újabb érv és indok a magyar közjogi ellenzék kezében arra, hogy azután még fokozottabb mértékben kell odahatnia a rendelkezésre álló összes törvényes eszközökkel a kiegyezési alap megdöntésére, mely Prokustes-ágyba vonta a magyar államiság kiépülésének lényeges kellékeit és garanciáit. Mert ha egy törvénynek és intézménynek létezését éppen azok veszik tagadásba, a kiknek legfőbb érdekében állana annak fenntartása és oltalmazása, mennyivel inkább kötelessége akkor ez és legszentebb érdeke mindazoknak, kik didalra akarják juttatni a nemzeti politikát, azt a nemzeti politikát, melyet a kiegyezéssel koporsóba szögeztek s a melynek legnagyobb apostolát az eddig éltek közt csak néhány hónappal ezelőtt kísértük zokogó gyászszal örök nyugalomra.

Az kétségtelen, hogy a nemzeti önzertetet és energiát nem az Ugronok és Herman Oltók gyújtó szava tartja ébren és fokozza nagyra, mint közönségesen hinni szokás, hanem ébren tartja és nagyra fokozza és kialudni nem hagyja a Forstnernek nemzeti jogokat és törvényeket lábbal tapodó förmedvénye, — melynek minden hangja démoni tüzzel járja be és cselekvésre készíti a nemzeti öntudatot. Ók lázitanak! Ók csinálják a véres rebelliókat! Az ő szavuk és cselekedetük szaporítja a kiegyezés ellenéinek számát!

A „DEBRECZENI” TARCZAJA.

A komikus.

— Rajz. —

Kivülől fölhallat-zik a szinpadra a leeresztett vasfüggönyön áthatolva a karzat és állóhely tombolása és a páholyok népének diszkkrét tapsai, a mint a jeles komikust a lámpák elé hívják.

Sohasem látták még így játszani, sohasem aratott még oly sikert, mint épen ez este. A hallgatóság nevéit idegeit majdnem szét-pattantotta már a művész s midőn jelenése után lehömpölygött a nehéz vasfüggöny is, a megdelejezett, rajongó közönség csak most tört ki harsogó tapsban és éljénekben.

... A komikus pedig, aki entuziazmusba hozta a közönséget, ott állt a szinfalak mögött, belefogódzva öltöző szobájának ajtajába.

Széles melle faradtan, lihegve emelte a czipra öltönyt, kövér arcán, a festék alól, át-sötétlett az elkeseredés borongó árnya. S a szempillák, a melyeknek csak egy nézése már nevetésre huzta szét a legkomolyabb néző ajkát is, most lankadtan csukódnak egymásra s a festéken két könnyesepp bagy nyomot maga után.

A komikus, az örök-vig ember, sir. Tompán hangzik föl a kacaj, a taps a nézőtérrel.

A közönség türelmetlen, latni akarja már kedveltjét.

Ezt pedig majd megfojtja a taps-áradat. Miért tapsolnak, miért nevetik őt? Az a tömeg csak a komédiást látja benne, a színezt, a ki őket megkacagatja, de az embert, a szenvedő, vérző szívű embert, őh azt nem. Fáj neki a taps és ez a festett világ olyan különösnek tetszik most előtte.

Miért nevetnek ő rajta? Hiszen ő szenved, nagyon szenved. Az arca hü tükre pedig érzelmeinek, komoly, szomorú az. Mit tudnak azon kacagni?

Szegény komédás, hiszen épen a te komoly arczodon mulatnak ott künn olyan fölteségen, te töled a szomorúságot is tettesnek. komédiázásnak veszik. Nem értik ok meg a szenvedő arcz és sajgó szív regéjét.

A komikus álmódzó lelket fölkapják a tapsok szárnyaikra s gondolatként röplünek vele messze, messze, más tájakra, a hol egy másik lélek varakozik réa forró, epedő szerelemmel.

— Szeretsz, nem feledejt-e még el?

— Szeretlek forrón s nem feledlek el még akkor sem, ha majd porházamat összerombolja a halál s én, a végtelenség beláthatatlan térein kóborolva, még ottan is te read gondolkodom.

S a két egymást megértő lélek össze-ölelkezik mennyei gyönyörrel.

— Miért nem maradsz itt örökre, gondolja az egyik lélek.

A másik megérti amannak a gondolatát. Ók így szoktak beszélni.

— Visszajő-ök hozzád nem sokára s nem válnak el egymástól többé sohasem. Szenevdi még egy kissé, a mint én szenevedek.

— Óh ne menj még, ne hagj itt kinommal.

— Megyek, bocssás magadtól. Hallod mint zug a zaj, engedj vissza engemet a lélektelel testbe, vissza jövőnk nem sokára, együtt.

... Fölhangzik az ügyelő izgatott hangja, az álmódzó fölretten s még jobban érzi a kint, az epedés fájdalmát a távollevő kedves után.

S odakünn még jobban zug az éljen s tombol a taps.

Simonyi Lószef.

Purizmusz.

Purizmusznak nevezi Rákosi Jenő az idegen szavak magyaros helyesírását. Jelen cikkemben, mint ezen iskolának csak feltételes híve, nem annyira az idegen szavak magyaros helyesírásával, — mint inkább az idegen szavaknak a magyar nyelvből való kiküszöbölésével akarok és fogok foglalkozni.

Feltételes híve vagyok csak Rákosi Jenő iskolájának, mert éreit és hosszas megfontolás után nem tartom helyesnek és okszerűnek az idegen tulajdonnevek elferdítését, magyaros helyesírását.

Jókai pl., olvasva saját nevét egy francia lapban francia kiejtés szerint: Zsoké; e névben bizonyára nem ösmerne önmagára, mint például az angol Lewes a kiejtés szerint kiirt Lui-ban, vagy Daudet: Dode-ban stb. Mert Rákosinak azon megokolása, hogy a francia ember Hegedüst Ezsduz-nek ejti és írja, ez még nem ok arra, hogy mi is elferdítsük és meghamisítsuk az idegen tulajdonneveket.

Reám nézve, mint magyar emberre nézve, kétféle tulajdonnevek vannak: olyanok, melyek érdemesek arra, hogy megtanuljam az illető név helyesírását és kiejtését, s aztán a ny ny tömeg nevei, a melyek egyáltalában nem érdekelnek, mert nem teletk s nem tesznek rá érdemet, hogy megtanuljam kiejtésüket és helyesírásukat; egyezőval a tömeg tulajdonnevek.

Az elsőket, ha az illető nyelvet nem beszélem, megtanulom, mert hasznom van belőle; a többiekét, mert tudásomat nem növelik, nem tanulom. . . . Azután, maga az ndvarienségi tény is azt hozza magával, hogy mindenkinek nevéit úgy írjam, a mint az illető.

De ha Shakespeare-t Sékszirnek írom,

— miért ne írjam például Dessewffyt Deszöfi-nek?

Az elv alkalmazásában, kötelező mindenre az egész vonalon. És mert a francia vagy angol stb. a magyar neveket a tudományos műveltség szempontjából hamisan és rosszul ejti és írja, még nem következtetés, — hogy én is ugyanezt tegyem vele szemben.

És végül, ha minden nemzet a többi nemzetek tulajdonneveit a saját kiejtésére és helyesírására szerint ejténé ki, — általános zavar és neveltségek keletkeznek.

A fogalomnevek magyaros helyesírásának azonban feltétlen híve vagyok a Rákosi Jenő által adott megokolásnál fogva s ezzel nem is foglalkozom e helyt bővebben, csak azt jegyzem meg, hogy a ki az olvasók közül e kérdésben még nem eléggé tájékozott, az hozzáfordulhat magához a mesterhez s a mester igen szívesen fog-e részben kellő felvilágosítást adni.

Ezekután rátérek a dolog velejére: idegen szót csak akkor használjunk, ha arra feltétlen szükség van. A miért? -re hosszabban kell válaszolnom.

Nem a nyelvtan csinálja a nyelvet, hanem a nyelvből alakul a nyelvtan. Ez olyan alapigazság, a melyet megdönteni nem lehet; őseink évszázakok át beszéltek nyelvünket s csak azután csináltak a nyelvről nyelvtant; így tehát tény az is, hogy mindaz, a mit emberöltőkön át a nyelv használ és sajátjaul fogad el, annak nyelvtanilag is helyesnek és jónak kell lennie, különben az a nyelvtan, a mely a nyelvszókás ellenére valamit helytelennek mond, nem lesz a magyar nyelv nyelvtana, hanem írójának nyelvtani elmélete csupán.

Akkor azonban, ha a szokás a nyelvtan sarkigazságainak ellenére állít fel nyelvgyakor-

Leghízelibb övszer a kólona, hagyomány és egyéb fertőző betegségek ellen! Tökéletesen hatékony! Tökéletesen szaga! Talán! Önműködő tözesség! Fő-olajcsapok, belső és külső! Szobai arnyokszék, mindegyikre tesztelték! Akárhányszor, bármilyen körülményben, kor

LÓ
 zletében
 EK
 zök,
 rmekek-ingek,
 essel. (415. d.)
 epek
 es népszerű a gyo-
 en minden ember legyen pontosan a tartozó magyará- van mód a kolera használatával önmagát
 zására, székrekedésre életmód mellett, ke- hatású életet élvezé- mint mindenféle meg- le Mariacelli gyö- a gyomorra, különö- és a gyomor bajok- elismert gyógyszer, tartárakban, üvegekben 0 kros üvegekben. l. T. Amá s s y Béla, Diószegen: V a d a y Kában: Horváth

A császár haldoklása.

Pétervár, okt. 24.

A császár állapotában nem állott be jelenlegi állapotába, ezel szemben azonban a császár állapotában mind aggasztóbbá válik, ugyanis a császár második fiának György nagyhercegnek állapota gyogyíthatatlan. Ez a körülmény szükségessé teszi a trónöröklés rendjének rendezését.

Alice hesseni hercegnő tegnap este érkezett Livadiába a beteg császár halálára. A császár ma délben 2 órakor kelt egybe Miklós trónörökösével. A mint a császári palotában érkezett, azonnal a beteg császárhoz sietett, akinek az állapota egyre súlyosabbá vált.

Róma, okt. 24.

A császár elméje a Messaggero szerint annyira meg van támadva, hogy tartanak tőle, hogy az eszt veszti. György nagyherceg állapota hasonlóan kétségbejött.

Berlin, okt. 24.

A Lokalanzeigernak sürgönyözik Livadiából, hogy ha a katasztrófa a legközelebbi 48 óra alatt be nem következik, akkor az hosszabb időre kizártnak tekinthető. Az császár állapota különben nem kielégítő, etvágya rossz, folytonos gyengeség vesz rajta erőt és nem ritkán görcsös fájdalmak zavarják nyugodalmát. Már agyában sem tud feküdni és az éjszakai egy karosszékben tölti.

Legújában már lelekezési nehézségei is voltak a nagy betegnek, szóval állapota a legaggasztóbb.

A császár különben augusztus óta már olyanira lesoványodott, hogy a ruha szinte csak úgy lóg róla, és egy lépést sem tud egyedül tenni, nem bírja a lábait.

A csarevna egészen ki van merülve a sok virrasztástól. A császárné szép alakja egészen megfogyott, mert éjjel-nappal férje betegsége mellett ül.

Páris, okt. 24.

A Figaro a következő táviratot küldte: Odessza, okt. 23. (Éjjel 11 ó.) A katasztrófa közvetlen küszöbön áll.

*** Szibéria benépesítése.** Ugy látják, az orosz kormány még mindig kevesli a szibériai fölgyök számát, mert minden módot felhasznál az óriási terület benépesítésére. Ha nem akad elég bűnös, maga csajja bűnre az embereket, mint azt a következő szomorú történet is bizonyítja: Krzenicwicében, Podólia egyik kisebb városában, nehéz viszonyok közt élt egy orvos soktagú családjával. A hatóságok feltűnt, hogy gyakran átmege a határon s ezért kémkedéssel gyanúsították. Hogy próbára tegyék, egy petervári altisztet szállásoltak be hozzája s annak egy lepecsételt hamis mozgósítási tervet adtak át azzal a megbízással, hogy kinálja azt megvételre az orvosnak. Az altiszt úgy is cselekedett, az orvos időt kért a megfontolásra, majd elulazott pénzt szerezni, s a mikor visszatért, száz rubelért megkapta a titokzatos okmányt. Még ugyanezen éjjel kozákok tölték be lakóárá, elfogták és elhurcolták. Azóta sok idő múlt el és a magára hagyott asszony semmit sem hallott a férjéről. — Vegre magától a czartól kert egy felségfolyamodványban férje sorsáról felvilágosítást. Huszonegy óra múlva megkapta a lakónikus tavrati választ:

latokat és szabályokat, akkor meg kell mozdulni az illető testületeknek és egyéneknek, a kik a nemzetet figyelemzetni vannak hivatalos a szokás helytelenségére és egyúttal kötelességük megjelölni azon irányt és elveket, a mely irányban és a mely elvek szerint a nyelv-szokásnak alakulnia kell.

A mikor a magyar politikai élet feltámadásával a magyar nyelv is visszanyerte jogát, nagy garral indult meg a szóképzés s bizony igen gyakran a helytelen és rossz szóképzés. A lelke-edés némi lecsilapulta után a nyelvtudósok azonnal sörömpöba allottak s megindították a harcot az új szók ellen s folytatták, — oly nagy garral, hogy meg ma is hemzseg minden magyar beszéd, minden magyar könyv az idegen szók áradatától, sőt egyes írónk igazán szinte hajhász-szák az idegen szókat.

Pedg eltekintve minden magyar és nemzeti szellemről, az idegen szók döcögössé és pongyolává teszik a nyelvet; a sok izmusztól pedig szinte csömört kap az ember.

Két okot hoz fel a magyar irodalom az idegen szók használatának a helyességére; az egyik, hogy jobb a jó idegen szó, mint a rossz magyar, a másik, hogy a magyar szókincsnek az idegen szókincsrel való keresztezése nem hogy káros, hanem még előnyös is a magyar nyelvre. Nzzük ez okokat közelebbről.

Az új szók képzése alkalmával nyelvtudósaink kimondották ugyan, hogy ezen szók rosszak, nem igényeztek azonban ok, a hivatalnok nyomában lépni és helyesen képzett szókat alkotni.

Megelégedtek az új elmeletet igazadásával és karhozatásával s nem teljesítették kötelességüket, hanem hozzáfolyamodtak a legkényvesebb módhoz, használtak és használják az idegen szókat még ott is, a hol arra semmi

— Mától fogva tekintse magát özvegy-asszonynak!
Azóta kivégezték-e férjét, vagy Szibériába száműzték, bizonytalan, csak annyit bizonyos, hogy a szegény asszony bizvást feltűzheti az özvegyi fátolt.

BELFÖLD.

Uj törvény életbelépése. A mezőgazdákrol és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvények nov. 1-én lép életbe.

A valuta rendezése. A valutarendezés céljából beszerzett aranykészleteket ellenőrző országos bizottság a pénzügyminiszterumban, Széll Kálmán elnökele alatt, ülést tartott. A bizottság tudomásul vette a valutarendezés céljából beszerzett aranykészletek mennyiségéről előterjesztett kimutatást s ezután helyszíni szemle után maga is konstataálta, hogy az állampénztárban, öt lepecsételt pénzsekényben a valutarendezés céljaira 109.961,850 koronát s szabad letétben 13.436,153 koronát őriznek.

Komárom kapitulációja.

(Történelmi emlék.)

(K. B.) Elbukott a magyar szabadságharc! Görgey a fősergegel 1849. aug. 13-án letette a fegyvert. A többi csapatvezérek is, midőn biztos híreket vettek a világi gyásznapról, követték a Görgey példáját s az annyi diadalai koszorozott fegyvereket átadták az ellenségnek; a magyar kézben levő várak (Arad, Pétervárad, Munkács) s sokáig tartottak magukat, egymás után hódoltak meg az ellenség előtt.

Napról-napra halványult a magyar nemzet reménye. Nem volt többé magyar hadsereg, nem volt többé az országnak kormányzója: Görgey hadi fogságba került, Kossuth pedig idegenbe bujdosott. Csak egy halvány reménység csillogott még s derítette föl a kétségbeesés éjszakáját: Komárom még mindig tartotta magát, Komárom még mindig ott lengett a magyar trikólor!

Klapka György tábornok, Komárom várának hős parancsnoka, midőn már minden elvesztett, még mindig nem adta föl azon reményt, hogy a magyar szabadság ügye jobbra fordulhat.

A védelmére bizott erős vár, melyben kipróbált, harczedezett sereg tanyázott, többszöri felszólítás dacára vonakodott átadni az ellenségnek. Azt üzezte neki, midőn a feladásra felszólította: Jere, vedd el!

Ez pedig kemény dió volt! Komárom alatt az osztrák sereg mindig rettenő vereségeket szenvedett. A vár védői hol nyílt csatában, hol sánczaik mögöl, óriási pusztítást okoztak az osztrákok soraiban, kik véres fejjel vonultak vissza minden robam, vagy kitörés után. Nem nagy kedvük volt tehát arra, hogy Komárom ostromát újból megkísérelték.

Komárom bírása nélkül pedig nem érezhették nyugodtaknak magukat, mert a magyar kézben levő Komárom, honnan Bécs alig két napi járó föld, mindig fenyegette a császárvárost, melynek lakossága pedig rokonszenvezett a magyar ügygel, a szabadság ügyével. Gyorsított menetben egy kitörés Komáromból Bécs felé: még mindig megfordítható volna a hadi szerencse kockáját.

Klapka tábornok Komárom falai között,

szükség nincsen, mert teljesen jó magyar szók által rendelkezésünkre

A nagyközönség pedig a multból felmaradt latin és német kifejezéseket annyira megszokta, hogy ma már szinte öntudatlanul használja lépénnyomon minden ok és szükség nélkül, megszokta-ból csupán.

A közép nyelv szintén tele van idegen szókból: lakót szókkal, reszint a lémetnyelvi katonai élet, reszint pedig a nagyközönséggel való érintkezés folytán.

Es nemcsak ilyen haszontalan szókkal, hanem még németes mondat-zerkezettel is, a mi a nemzeti nyelvre már nagy veszedelem.

Az ok, mint említém, az irodalmi embereknel megrogzított maradás, a nagy közönségnél tudatlanság és meg-zás. Liberalizmus, vagy musz, miért és mennyiben jobb az a szabadelvűség? Nagyon szerények a tehetségeim s lehet, hogy ezért, de én a szabadelvűség fogalmában a liberalizmus fogalmát teljesen kifejezem tudom. Miért halljuk hát a liberalizmust folytonfolyt a közhasználatban a szabadelvűség helyett? Keresve sem tudok más okot erre találni, mint a magyar átkos és már annyi veszélyt hozott közönyt és nembánomagságot.

Kozmopolitizmus — világpolgáriság; a fogalmat a magyar szó ismét teljesen kifejezi. A szóképzés merev szabályaihoz azonban némi szó fér, tehát használjuk az idegen szót! De kérdem, mélyik szó jobb, az-e, a melynek töve, képzője nem magyar, a magyar nyelvtanban és nyelvben sehol nem található fel, mint az a magyar szó, a mely magyar tövű s képzése is csak valamiképp rossz? Jobb lenne az idegen, tehát magyar nyelvtanilag egészen rosszul képzett szó, mint a magyar eredetű, de csak némileg rossz képzésű szó? A ki erre idegen-nél felel, az lehet igen okos ember, de nem magyar szellemű.

hol nem lehetett biztos tudomása a felöl, hogy — a komáromit kivéve — minden magyar hadsereg feloszlott, kedvező fordulatra számított s Komárom szűz falairól fűgét mutatott Haynau tábornak. 1849 szeptember havának végéig dacolt az ostrom-zárral. Midőn azonban meggyőződött a felöl, hogy segítségre többé nem számíthat, a várórség felett, melylyel szemben most már csupán a komáromi várórség állott, diadalt vívtt s on ki: fájó szívvel elhatározta, hogy Komáromot, a magyar szabadság utolsó védbástyáját, feladja.

Azonban Klapka nem úgy járt el, mint Görgey, ki minden feltételt nélkül rakta le a fegyvert s kitette hadseregének tagjait a boszszuszonjas ellenség dühének (ez volt Görgeynek a legnagyobb vétke, mert annyit legalább is ki lehetett volna, hogy a szabadságharc szereplői amnesztiát nyerjenek), hanem tisztességes feltételeket kötött Haynauval, a császári hadak fővezérével, mely feltételek biztosították Komárom hős védőit a további üldözések ellen. (Igaz ugyan, hogy e feltételek osztrák részről nem tartattak be, mert az osztrák vértörvényszék azon jésuita elvet követte, hogy a lazadókknak adott szó nem kötelez s bizony Komárom védői közül is számosan voltak üldözötteknek kivéve. Erről a zomban Klapka nem tehetett, hiszen ő mint lovagias katoná, fel sem tételezte azt, hogy más katonában hiányozhatika lovagiaság érzete!)

E feltételeket 1849 szeptember hó 27-én a harkályi pusztán írásba foglalták s aláírták egy a magyar, mint az osztrák hadsereg vezetői. A menleveleket, valamint a szerződési feltételeket könyvonatu másolatban ki-ozsították a komáromi vár összes védői közt. Ma már nagyon ritka példány az ilyen könyv-matú másolat.

Említtettük, hogy midőn Kováts József képviselő ur a mult hónapban H-Dorog beszámoló beszédét megtartotta, s z i l a g y i János h-dorogi lakos, 1848/49-iki honvéd-örmeister, Komárom egyik védője, a részére kiállított könyv-matú okirat másolatát oda ajándékozta a szeretett képviselő urnak, ki viszont nekünk megengedte, hogy ezen történelmi értékű okiratot, illetve a hadviselő felek között kötött szerződést, olvasóinkkal megismertethessük.

Az okirat teljes szövege a következő: Komárom várának megadása a következő feltételek mellett:

1. A várórség fegyver nélkül szabadon bocsátatik, a tisztek kardjaikat megtarthatják; altisztek, kik ezelőtt a cs. kir. hadseregben szolgáltak, külföldre szállító levelet nyervek, kik ilyen nem kívánának, szabadon hazabocsátatnak, kivéve azokat, kik magokat önként jelentenek. A honvéd-tiszteknek, t: i: azoknak, kik az előtt nem szolgáltak, szabad tartózkodás engedtetik a hazában. A cs. kir. ezredbeli legénység közbocsánatot nyerve, mindazon egyénekek együtt, a kik időközben tisztii állásra léptek, szabadon bocsátatnak s később törvényes üldözés elől valamennyien felmentetnek.

2. Külföldre szóló uti levelet mind-azok, kik azt 30 nap alatt kérik, megkapják.

3. A tiszteknek egy havi díj, a legénységnek 10 napi sold adatik osztrák bankjegyekben.

4. A várórségnek kincstár-talványoknak kiadása által előidézett kötelezettségei ki-

Menjünk tovább. Konditoraj cukrázda, cukrászat. Hát bizony cukrászat, cukrázda nem jó magyar szók, de nézetem szerint mindig jobbak a konditoráj. Cukrászatban csak az az képző a helytelen, tehát csak részben rossz, míg konditoráj egészen rossz. A cukrász t job a cukrászdánál; különös mégis, hogy a nagy közönség a cukrázdát általánosan használja. Szív esen meghajlom azon érv előtt, hogy a szókereztesés a nyelvkincesnek hasznára van; keresztezés azonban a természet törvényei szerint csak ott lehetséges, a hol az egymást keresztező felek egyaránt erősek; ha az egyik fél gyengébb, akkor ez felölvad, elkorcsosul a másiknak a fajában. Az angol nyelv két-három nyelv vegyületekből, keresztezéséből ered s maga a nemében egyetlen; a mi nyelvünkben rengeteg az idegen törzű szó, csakhogy ezek nem egy egyszéges keresztezés, hanem egy szerű átétel, vagy majomi utánzás eredményei. Semmi kedvem arra, hogy nemzetem nyelve beleolvadjon a német, francia, latin és szlav nyelvekbe. S hogy mennyire nem bírtuk keresztezni, elég az egy-két példa. A francia malheur egyszerűen átveszszük malörnek; a német Zuspäiset csupájznak; a latin czivizt czivisznek; a szlav oblak ot ablaknak; az angol outsider-t ucsideznek stb. Hol van itt keresztezés? Nincs: majomi utánzás és szolgai átétel az egész.

De mint minden a világban, úgy a nyelv is ebből a nyelvtan is fejlődésnek, változásnak van kitéve; jaj annak a személynék és intézménynek, a ki és a mely a fejlődés szabályai elől mereven elzárkózik, elsöpri őket az egyszéges korszellem, elmaradnak, eltűnnek s elvesznek önmaguk által és önmagukban.

Nem értem tehát a nyelvtannak hadviselését a fejlődés törvényei ellen; nem értem az ódi maradásigoly a mely a régi formákhoz ragaszkodik s irtózik minden újítástól; nem értem a

egyenlítésére 500,000 frt fizetteték osztrák bankjegyekben.

5. Komáromban lévő eloyomrodott és be'eg harcsook jövője biztosítottak.

6. Ingó és ingatlan vagyonát mindenki megírta.

7. Hogy hol és mikor s mi módon tételnek le a fegyverek, később fog meghatározatni.

8. Az ellenségeskedések ezennel mind a két részről beszüntetnek.

9. A vár hadi szokás s mindakét részről ratifikáció után adatik.

Harkályi pusztán, 1849. szept. 27-én.

Takács százados, Janics János, Gáspalics százados, Szabó Zsigmond, Mednyánszky alezredes, Karácsonyi József, Rátkay, Aserman Ferencz vár-Gróf Zichy alezredes, parancsnok, Potogaj, Klapka György vár-Haynau tábornag, hadsereg parancsnok, Gróf Esterházy Pál.

Ima, így gondoskodott Klapka vezér katonáiról, míg Görgey, föltétel nélkül adván meg magát, akasztófára juttatta a hadsereg legkiválóbb hőseit s üldözéseknek tette ki mind-azokat, kik tábrában voltak, kik magat kegydíjat fogadott el azoktól, kik hazáját le-tiporták!

KÜLFÖLD.

A megfenyegetett osztrák belügy-miniszter. Bacquehem mári osztrák belügy-miniszter a reichsrath megnyitásának napján tudvalóvóleg pártját fogta a bécsi rendőrségnek, a melyet Pernersdorfer kimentetlenül meg-tamadott. A miniszter még aznap névtelen fenyegető levelet kapott, amelyben azzal fenyegetik, hogy bombával fogják a levegőbe röpi-teni. A miniszter átadta a levelet a rendőrségnek, de ennek még nem sikerült a levél íróját megkeríteni.

A japán-kínai háború. A Reuter-ügynökségnek jelentik Shanghaiból mai kelet-tel: Hír szerint a kínai hajóhad tegnap elindult Vaj-Hai-Vaiból, hogy megtámadja a japán hajókat, a melyek a délnyugati h-gyök körül cirkálnak, valamint a japánok szállító hajóit. Kínai hivatalos forrásból azt jelentik, hogy V-Csunal csa-ta. A japánok, a kiknek veszteségét háromezer halottá és sebe-sülte becsülik, állítólag visszavonultak Ping-Yang felé. A kínaiak körülbelül négyszer em-bert vesztek. London, okt. 24. A Reuter-ügynökségnek jelentik Yokohamából mai kelet-tel: Ideérkezett jelentések szerint tegnap Port Arthurnál fűkötet volt a kínai és a japán hadsereg közt, amely nemrég indult el Hierosimából ismeretlen rendeltetéssel — Sakata, Yamagata és Alkami kerületekben nagy földrengés volt, amely sok kárt okozott. Több emberélet is áldozatul esett a földrengésnek.

Babér-tépes.

A Debreczeni Ellenőr. tegnap vezér-czikke olyan iry, mint a boldogult Bach-korszakban magyar nyelven megjelent némely »józan fel fogásu« politikai czikkék voltak.

Akkor még csak értették a dolgot, de hogy manapság miféle nadragulyától jöhet valaki olyan szörnyű extasisba, ha Kossuth-kultuszról, független Magyarországról s több efféle

tudományt, mely mindenütt újat és újat alkot, ledöntve a mult szabályait, elveit és alapigazságait s ezek romjain, ezekkel ellenkezésben új törvényeket alkot s csak éppen a nyelvtvetzi körül a nyelvtannak már gyengülő kínai falával. Gyengülő e kínai fal, mert a nyelv, a közönség helyes érzéke rést ütött rajta. Csak évtizedekkel ezelőtt is átkozott volt az, a ki a pinczért pinczöröknek szólította s nem kellene-neki; ostoba, a ki cukrázdát stb. stb. mondott.

Ki ösméri a kenyér és tenyér eredetét? Senki. De minden valószínűség szerint való az, hogy e két szó ellen is titakoztak volna az akkori tudósok, ha lettek volna.

Nem vagyok feltétlenül híve a rosszul képzett magyar szóknak, mégis inkább ezeket fogadom el, melyek csak képzésükben, tehát csak részben rosszak, mint az idegen szókat, melyek nyelvtanilag rosszak tövükben és képzésükben, tehát egészen. Két rossz közül a kisebbik; és a rosszul képzett magyar szóknak meggzan még az az előnyük is, hogy inkább hozzásimulhatnak a nemzet testéhez, mint az idegenek.

A magyar tudós-társaság igazán bámulatos közönytlyel viselkedik a nemzeti nyelvel szemben; egyszerűen nem törődik vele. Tő-ödjék tehát a társadalom! Ne higgye senki, hogy az idegen szó használatát alál műveltebbé, tudósabbá lesz, vagy ilyenebbnek látszik, hanem fontolja meg, hogy ez által csak romja magyar nyelvünket. A kinek pedig meggyőződése, hogy az idegen szó jobb, mint a részben rossz magyar szó, ám használja az idegen szókat; de méltán követe-hetjük mindenkitől, a ki magyar vagy saját nemzeti nyelvet a többre becsülje, mint beteges hiúságát és feltűnési viselkedését.

(S. K.)

udvarképtelen ideákról értjük.

Tudunkkal a sokat sirt a Kossuth szobrára is hazafias szoborra is, a me-elibe van szánva? V de helyesli a gyűjtést. egyeztetni tisztelt lap- gyelet-értő vezércikké kezdő szavai ezek: »K vége a Kossuth-legendá- Ebben a mely t van tépve a magyar lokáról minden babér- tündéti fel Kossuthot, követelt el; nagy tettei eltagadni nem tud vagy hogy megtette; igaz, s megelőzték s ó tulzást akadály volt.

Tehát csupa vadi körülményeknek kegy- osok a »Tribunál«-ból, volna kioldozva!

Es a Kossuthi-szo- czánkint Debreczenben. Jól kiválasztott é az adakozásra való bu- Sajátságos, hogy a

egyek, különben rejtek politikai duzzadó er- közönség előtt kiöf- leglet. Az ilyen túlerét den elbánnak egy Kos- Ferenczével, mint egy lap-dával. Peldául a »mily mesterleg vajja varázsszal borították, tetni nem engedték K- élt s így tendenciózó hívó gyrometeg képez- tusz; nagy karára a t- ben való fölismerés magyar nép elő nagy- megható a következő megeresztett bombasz- nye 1849, a dinasztia- reczeni túrfényhozási szagot vére falasztá-

Nem a Haynau- tetszett ezt kibőgész Kossuth in effigie fe- nem: hát tessék még kicsoda fesszotta Kossuth Lajos?

Ugyan felülne a emlegetett történelmi- tokból meritene.

Mi a megalkuvó fektált, a »tömeggel« — »merészen« szemk- kérdkedő megnyilatkoz- nélkül, mert még kor- ság, s ne tessék figye- Kossuth-kultusz igen- suth oltárkép a mag- ban s templomi botrá- nem illik!

Határi

Találkozó szerda- egyetűlet Otthonában.
Szinhat előadás
Okt. 25. Az ipar- társas vacsorája, a Kör-
Nov. 3. A keresk- a Margit-fürdő diszterna-
Nov. 3. Kaszás- táncszertelmében.
Nov. 5. Debreczei bizottságának havi ülése
Nov. 10. Nagy J- git-fürdő táncszertelmében.
Nov. 17. A Csok-

Ujdo

* Színház.

„Benoitton-e-s- le- tegnap közepes h- ran elmondhatjuk, v- volna meg, mint az- nap este. Az egyes- rémitősen lassan- amit egyáltalán nem- nek ügyes rendezői- lassúsághoz járult- hogy néhányan épp- Pedig nincs valami- ségre, mint az, mik- idege- reszketéssel- nek mélyből várv- előadásról szorosa- A r d a i Idát (Már- noiton) kell meg- elősrendű alakítást- dig igen jól jelle- gondolkozó-u matr- ideája matráczaib- mes) az egyszer ne- Nem kellett neki n- A h-ég, számító t- nek a kétszerkeltő- neki. Cserni Be- szerzéses foglalko- nyílnak szerint még- mint aminő Cserni- ház-aság rózsakapu- szik, hogy maga ju-

frt fizettetik osztrák

érvő elnyomódott és biztosítottak.

ny vagyonát mindenki

kor s mi módon té- később fog megha-

dekek ezennel mind a nek.

okás s mindakét rész- datik.

1849. szept. 27-én.

Danics János.

Szabó Zsigmond,

Karácsonyi József,

Aserman Ferencz vár-

parancsnok,

Klapka György vár-

hadserég parancsnok.

odott Klapka vitéz ka-

lővelét nélkül adván

ra juttatta a hadserég

vezéreknek tette ki mind-

voltak, míg maga kegy-

től, kik hazáját le-

FÖLD.

ett osztrák belügy-

em márkai osztrák belügy-

megnyitásának napján

ga a bécsi rendőrség-

forer kiméletlenül meg-

még aznap névtelen fe-

amelyben azzal fenye-

gadják a levegőbe röpi-

ga a levelet a rendőrség-

m sikerült a levél íróját

háboru. A Reuter-

Shanghaiből mai kelet-

ra hajóhadat tegnap elin-

gy megtámadja a ja-

ga a délnyugati h-gyök

mint a japánok szállító

forrásból azt jelentik,

volt a japánok, a kik-

mezer halottra és sebe-

g visszavonultak Pinz-

sörülbeül négyezer em-

okt. 24. A Reuter-

Yokohamából mai ke-

ntések szerint tegnap

et volt a kínai és a ja-

mely nemrég indult el

en rendeltetéssel — Sa-

kalmi kerületekben nagy

egy sok kárt okozott.

ozatul esett a földren-

er-tépes.

Ellenőr» tegnap vezér-

ta a boldogult Bach-kor-

elven megjelent némely

likai cikkek voltak.

akik értették a dolgot, de

a nadragulyától jöhet va-

rtasishba, ha Kossuth-kul-

udvarképtelen ideákról hall, azt már nem értjük.

Tudtukkal a »Debreczeni Ellenőr» is sokat sirt a Kossuth elvesztése felett, sőt a szobrára is hazafias buzgalommal gyűjt, még arra a szobrara is, amely a 49-es nagy templom elibe van szánva?!

Ebben a mely bölcsességű cikkben le van téve a magyar nemzet szentjének homlokáról minden habér, mert a cikkírő úgy tünteti fel Kossuthot, mint a ki óriási hibákat követelt el; nagy tetteiről pedig, melyeket már eltagadni nem tud vagy nem mer, úgy beszél, hogy megette: igaz, de mások minden téren megelőzték s ő tulzása hajásaival inkább akadály volt.

Tehát csupa vádirat az egész, némi menő körülményeknek kegyes felemítésével. Mintha csak a »Tribuna«-ból, vagy a »Vaterland«-ból volna kiollózza!

És a Kossuth-szobrara most gyűjtenek utczánkat Debreczenben!

Jól kiválasztott és tapintatos eszköze ez az adakozásra való buzditásnak? nemde?

Sajátosság, hogy koronkint fel-felütnnek egyes, különben rejtekben élő nagyságok, a kik politikai duzzadó érettségükkel néha a nagy közönség előtt kiöntenek egy kis felesleget. Az ilyen túlerett nagyságok oly könnyedén elbánnak egy Kossuthal vagy II. Rákóczi Ferenczel, mint egy akrobata valamely gyereklaplával. Például a »D. E.« tegnap cikkírőja mily mesterileg vágja ki: »Pártterdek részint varázsszal borították, részint abból kivetkőzöttni nem engedték Kossuth Lajos alakját, míg él s így tendenciózusan növesztették a nép hívó gyermekét kepelődesében a Kossuth-kultusz; nagy kárára a történelmi igazság idejében való fölismerésének s Magyarországot s a magyar népet élő nagy érdekeinek. Avagy mily megható a következő összeráncolt homlokai megeresztett bombaszó: »De legsajátosabb ténye 1849, a dinasztiai trónjától megfosztó debreczeni törvényhozási tény, melylyel Magyarországot vérbe fulasztá!«

Nem a Haynau féle hadbírósg itéletéből tetszett ezt kiböngészni, a melynek az alapján Kossuth in effigie felakasztott? Ha pedig nem: hát tessék még egyszer megmondani, kicsoda fulasztotta vérbe Magyarországot? Kossuth Lajos?

Ugyan felülne az a cikkben többször emlegetett történelmi »jészet«, ha az ilyen adakból merítene.

Mi a megalkuvó hazafiságnak ezt az afektált, a »tömeggel« — mint mondani szokás —, »merészen« szembenő, hyperlojalitással kérdő megnyilatkozását nem hagyhattuk szó nélkül, mert még kormányparti újságtól is tulaj, s ne tessék figyelmen kívül hagyni, hogy Kossuth-kultusz igenis volt, van és lesz; Kossuth oltárkép a magyar hazafiság templomában s templomi botrányt elkövetni legalább is nem illik! — S-n J-n.

Határidő-naptár.

- Találkozó szerdán és szombaton d. u. a Gönczy-egyület Otthonában. Színházi előadások kezdete este 7 órakor. Okt. 28. Az iparos ifjuság önképző egyesületének társas vacsorája, a Korona vendéglő nagy termében. Nov. 3. A kereskedő ifjak dalkörének dalestélya a Margit-fürdő disztermében. Nov. 3. Kaszás Gábor próba-bálja a Korona táncstermében. Nov. 5. Debreczen sz. kir. város közigazgatási bizottságának havi ülése. Nov. 10. Nagy József társas-táncestélya a Margit-fürdő táncstermében. Nov. 17. A Csokonai-kör felolvasó estélya.

Ujdonságok.

* Színház. Sardon vigjátékának a »Benoiton-család«-nak előadása folyt le tegnap közepes ház előtt. A darab, — bátrán elmondhatjuk, — jobb előadást érdemelt volna meg, mint amintől lefolyni láttunk tegnap este. Az egyes fővonások rendezését is, remélően lassan eszközözte Péchy, — amit egyáltalán nem érünk, ösmervén Péchynek ügyes rendezői képességét. A rendezés lassúságához járul az a fatális körülmény, hogy néhányan éppen nem tudták szerepüket. Pedig nincs valami kinosabb dolog a közönségre, mint az, mikor látja, hogy a szereplő idegei reszketéssel pislog a szülőjük felé, annak mélyéből várván a fölszabadító ígét. Az előadásról szorosabban szólva, jelszó sorban Ardaí Idát (Marta) és Sándor Emilt (Benoiton) kell megemlítenünk. Ardaí Ida most is előrendül alakítást nyújtott, Sándor Emil pedig igen jól jellemezte a gazdag, de közönséges gondolkozó-u matracgyáros, akinek minden ideája matraczaiban öszpontosul. Péchy mest az egyszer neki való szerephez jutott. Nem kellett neki melegséget öntenie játékába. A hideg, számító üzletember jellemzése, akinek a kétszerkettő a miatyánkja jól sikerült neki. Cserni Berta (Klotild) egy házasságszerzővel foglalkozó özvegyet játszott. Véleményünk szerint még az olyan fiatal özvegy, mint amint Cserni volt, nem másokat vezet a házasság rózsakapuján be, hanem azon igyekszik, hogy maga jusson oda minél hamarabb.

Cserni nagyon is fiatal özvegyet alakított. Más-különbön játéka ellen nincs kifogásunk csupán szerepét tanulhatta volna meg egy kissé jobban. Lo c s a r e k n é (Adolphine) a vén leány szerepében kiváló komikumát teljesen föltüntette. Őt látni a szinpadon és nevetésre fakadni, ez a kettő együtt jár. P e t h e s (Didier) érzéssel beszélt, de ő is sokat várt a sugótól. T a p o l c z a i (Champrose) és Bacs Károly (Formichel) kidomporítottak a szerepet, mely nekik jutott. B a j n ó c z y Valériáról kell még megemlékeznünk. B a j n ó c z y az olyan szerepben, mint amintől tegnap alakított, úgy látszik, elemében van. Játékába tud kedvességet, bájt önteni. Theodule t, a fin de siècle gyermekét, igen sok ügyességgel, temperamentummal játszotta meg. Ez neki mind-össze a 4-ik föllépése a debr. szinpad deszkáin, a közönség már ezen pár föllépése után is megkedvelte. Egy kis 12 éves leánykát, a kis H a v i Rózsikát, láttunk tegnap szinpadunkon. F n f a n, Benoiton legkisebb fiának szerepében amit annyi elevenség, kedvességgel játszott meg, hogy a közönség többször kitapsolta. Játsoztak még Kiss Irén (Jeanette), Bogdy Ilonka (Camille) és R ó z s a h e g y i (Stephen) stb. — Ma az »O t t h o n« harmadszor nagy páratlan bérletben. (Simonyi József)

* A jótékony riporterek. A II. ker. rendőrkapitányság helyiségében három riportert áll, mindenik más-más lapot képvisel. Rezigálnak tekintenek egymásra. Hogyne, mikor nincs egy csipetnyi ujdonság sem. Hogy menjenek így, üres kézzel a szerkesztő elé. Egyszer nyílik az ajtó, s a rendőr egy gubás atyafit taszit be az ajtón. Ah! hangzik kórusban, tehát mégis lesz ujdonságnak való, talán gyilkosság, verekezés, stb? Az elkezeredett riporteri arcok mosolyra nyílnak szét ezekre a gondolatokra. Czeruza, papir készen áll. A kapitánynak elmondja, papir készen áll. A kapitánynak elmondja, aztán a rendőr, hogy az atyafi ráhajtott szerkesztővel a piacon a fasorra, az pedig büntetés alá esik. — Két forintot fizet kend — mondja a kapitány. — Nincs nekem pénzem, instálom alason. — Akkor ül 12 órát. A három riportert összenéz s az egyik megszólal: — Kapitány ur, mi kifizetjük ezen szegény ember büntetését. — Kérem, tessék, szólt a jökevében talált kapitány. — Harom riporteri kéz mélyedt egyszerre a zsebekbe. De őh fátum, csakhamar beült a tragikum.

Penz ugyanis, nem volt. Az egyiknek összes vagyona egy susztertálló volt, amit véletlenül nem költött el, a másik kettő pedig teljesen üres zsebekben markolászott.

Végre az egyik megszólal: — Kapitány ur, írja föl nekünk azt a két forintot, majd kifizetjük elsejen. — A hatás bámulatos volt ezen szavakra, amennyiben a kapitány így szólt: — Alászolgája. — Volt szerencsénk. — Így ment fucsba a három riportert jótékonyága.

* Népesedés. E hó 14—20-ig városunkban született elve 17 törvényes fiú, 12 törvényes leány. Törvénytelen pedig 2 fiú és 5 leány. Összesen 36 gyermek. Meghalt ugyan-ezen idő alatt 32 egyén, a szaporulat tehát 4.

* Difteritisz Szabolcs megyében. Szabolcs vármegye több községében járvány jelleggel öltött a difteritisz. A lehevesebben Szabolcs és Gyulabaza községekben dühöng a kór, ahol naponként négy-öt gyermek esik áldozatul. Miklós László elispán tavirati úton bejárta az oda való iskolákat. A járás főszolgabírósa pedig intézkedett, hogy a gyógyító szertum beszerezze és a járási körörszónak kiserlevezés végett kiadják. A járvány elnyomásában maga az ottani társadalm is segítséget nyújt a hatóságoknak, amennyiben dr. Jós András megyei orvos felhívására gyűjtést indított s az egybegyűlt összegben gyógyszeriumot szereznek be, amelylyel a szegényorszúk gyermekeit fogják gyógykezeln. Az adakozást Popper Sámuel turai földbirtokos kezdte meg 50 forinttal.

* A debreczeni iparos ifjuság önképző egylete által e hó 28-án, vasárnap a Korona-vendéglő táncstermében tartandó dalestély, nagy nemzetközi zónaposta és táncszal egybekötött társas vacsorára a meghívók széliküldeték. Felkerem mindazokat, kik magukat a megjelenésre illetékeseknek tartják s meg meghívót nem kaptak volna, hogy az iránt az egylet n-h-tva-utczá 1576 sz. a helyiségében jelentkezni szeretnének. Kérem egyúttal a vacsorára való előjegyzéseket is eszközölni, hogy a teritekek számára nézve a vendéglőssel szemben legalább megközelítőleg tájékozva lehessenek. Debreczen, 1894. okt. 25. Kiss Sándor, a százas bizottság elnöke.

* Rálőtt a feleségére. Derec-kén Kiss Mihály özös folytatónos czavafodasok között élt feleségével, Kiss Mihályné szüli. Zöld Juliánával, ki végre megokalta urának rossz bánásmódját, elhagyta urát azzal a szandakkal, hogy többé nem megy vissza hozzá. Ez év jul. hó 23-án, vasárnap d. u. Kiss Mihályné éppen urának háza előtt haladt el, midőn az reakirabált, hogy »gyere vissza asszony«, és többször szólította fel, hogy jöjjön vissza hozzá, nem

fogja többé bántani, de az asszony csak nem volt hajlandó vissza menni urához, hanem tovább haladt, előre, midőn egy lövés dördült el és az asszony lezuhant a földre, 67 söréttől találva, melyek jobb karjába és oldalába fúródta és a melyeket ma sem lehetett kivenni. Ezt látva ura, ijedtében magára irányította a fegyverét és arczába lött, úgy hogy a puská másik csővében levő golyó a szem-n jött ki, és elvesztette egyik szemét. Kiss Mihály szándékos emberölés kísérletéért ma állt a debreczeni kir. törvényszék előtt, mely őt a sok enyhítő körülmények figyelembe vételével 3 évi fegyházra ítélte, a 2 havi vizsgalati fogság betudásával. Ugy a vádlott, mint a kir. ügyész felelőbbeték.

* A postások niformában. Említettük már, hogy a mi békéül miniszterünk asztalfőjében érdekes meglepetést tartogat a postások számára, melyet szép kriszkindiként küld meg nekik ez év végéül. Buzavirágok atilába bujtatja őket, csaköt nyom a fejükre, kardöt köt az oldalukra. Ez lesz a még tervben érelt kriszkindli, melytől az ujonc postás arca kiderül, a termete neki peckesedik, mintha már ott csörtetne a sarkában az aranyos pangánét, ott feszülne a mellén az aranyszínű és ékes paszománt; a »vén szolga« pedig megdöbbenéssel gondol az ő leg-főbb pátrónusának kegyelmességére, mert hisz annak a parának borsos lesz az ára: 200 forintot kell érte kidrukkolni 10 forintos részletekben; kárpótlásul pedig semmi évi átalányul nem kecsgeteli őket az ő jökevéül miniszterök. Hanem azért lesz kriszkindli. Hiába! Ilyen ez az élet: a ruha fényes, a gazdája ékes, egy szóval cifra nyomorúság.

* Elütötte a taliga. Szegény Bór Mózse sem hitte volna tegnap reggel, mikor elindult hazulól öcska vas és réztárgyakkal »kereskedni«, — hogy a nap mit rejtget magában az ő számára. Ha tudta volna, talán el sem indult volna hazulról.

Az öreg, 90 esztendő hálalót ugyanis tegnap este a nagyujtca szegletén Szűcs Mihály hentes keffogatu taligája elütötte. Az öregnek komolyabb baja nem történt. A rendőrség lakására szállította, és a baleset ügyében vizsgálatot indított.

* Elszárolt határ. Az illetékes hatóság a B-Ujváros határához tartozó »nagybakócz« és »ujkert« pusztákat az ott járványosan kiütött szarvasmarha száj- és körömfajás miatt zár alá helyezte.

* Beöthy Andor halála. Beöthy Andor, biharvármegyei nyugalmazott alispán, kedden éjjel hosszú és kínos szenvedés után elhunyt. A megboldogultban Beöthy László ottani főispán édes apját gyászolja. Beöthy Andort 1872-ben választották meg a vármegye első tisztviselőjének. Az elhunyt csak akkor vonult nyugalmába, a mikor látá Beöthy Lászlót főispánná nevezte ki a király. Azóta csöndes visszavonultságban élt birtokán. Halála egész Biharvármegyében nagy részvétet kelt.

* Utazott botrány. Elek Péter, Bacsonyi József és Macsuka György nap-zamosokat igen elbőltötte a virtus, no meg a jöfele bundapalinka, ugyannyira, hogy egymással alapon összeverekedtek a főtérén. — Lezárták őket.

* Hűtlen cseléd. Bárdi Szuzsánna cseléd, ki Weisz Károlynéni szolgáit a N. Várud-utczán, gazdájától többféle ruhaemü ellopása után az éjjel megszökött. A rendőrség korözi.

* Időjárás. Irország körül mély depresszió fejlődött, mely a brit és francia partvidéken viharos és esős idöt okoz. Ugyanott a barométer tegnap óta rohamosan süllyedt, így Rochepointban 22. Belmuleiben 19 mm.-el. Egy másik minimum található északi Oroszországban. E két minimum között keskeny és hosszúkás alakban húzódik a magas nyomású terület Szigizától a német tengerpartig. — A hó mérsékleté Közép-Európdában általában süllyedt.

Kisebb esözés volt Oroszországban és Ausztriában. Dél-Európában az időjárásnak szaraz jellege van.

Hazánkban délről nyugatra forduló élénk szelekkel boros és enyhe idö várható esövel.

Külömfélék.

A legöregebb spanyol újságíró. Madridból írják: Don Manuel María de Santa Ana, a legöregebb spanyol újságíró a napokban halt meg Madridban. Santa Ana, aki 1848-ban alapította a Correspondencia Autografát, rendkívül tevékeny életet élt, munkáival milliókat szerzett s a spanyol újságírók legszeretettelőbb tagja lett. Kezdetben szerény kis szobában készítette litografált újságját, a melynek egy személyben szerkesztője, riportere és nyomtatója volt. Lapja, a melyet az egész spanyol nép megkedvelt, ma is a legnépszerűbb újság. Keves ember aratta fáradozásának gyümölcsét olyan mértékben, mint Santa Ana, aki orsz. képviselő, szenator és kasztillai grand volt, s akit az egész nemzet részvéte kísér sírjába.

Jótól kérdezte. A párizsi olasz nagykövetség legurolós balján történt, hogy az angol nagykövetnek feltűnt egy kövér hölgy, a kit nem ismert. — Ki az a kövér disznó? — kérdezte a mellette ülő fiatal embertől. — Az a kövér disznó mylord a svéd nagykövet felesége és anjya annak a kis malacznak, a kinek szerencsése van exzellenziáddal beszélni!

DEBRECZENI SZÍNHÁZ.

Okt. 26-án: Robinson Crouse. — Színmű. —

Okt. 27 és 28-án: Klári. — Operette. —

Szerkesztői üzenet.

* K. A. urnak, Miskolcz. A vezér-cikk kézirátának utolsó lapja annyira át van húzálva, hogy csak itt-ott olvasható el. Különbön, a mennyire kivethetők, jobb volt ezt a passzust elhagyni, mert a nagyon erős hang ellenkező hatást szül az olvasókban, míg a vezércikk mostani formájában is — erélyes és férfias hangjánál fogva — bizonyára megteszi a kívánt hatást

Debreczeni piac.

Debreczen, okt. 24.

Heti vásár.

Table with 3 columns: Item, Price 1, Price 2, Price 3. Items include Buza, Kétszeres, Rozs, Árpá, Zab, Tengeri, Köles, Rizs, Borsó szepesség, Lencse, Bab fehér, Köles kása, Burgonya, Szalonna, Haj.

Marha-vásár.

(okt. 23.) Marha. Felhajtott 2000 db, eladatott 590 darab.

Irányzat: élénk. Sertés-vásár. (okt. 23.) Sertés. Felhajtott 3,575 drb, eladatott 2,600 drb.

Arak: Sovány sertés párja: hat hónapostól egy évesig 12—25 frtig, egy éves egy és fel évesig 25—35 frtig, 2 évesétől feljebb 35—45 frtig. Öreg sovány 45—60 frtig. Kövér sertés kilója 38—42 kr.

Irányzat: élénk. Ló-vásár. (okt. 23.) Ló. Felhajtott 950 drb, eladatott 302 drb

Irányzat: élénk. Napzsámárak. (okt. 23.)

A debreczeni napzsámárakat következőleg jegyezte fel a vásárbírósg. Egy férfi a gazda kenyerén 60 kr, saját kenyerén 90 kr, egy nő a gazda kenyerén 35 kr, a saját kenyerén 50 kr, egy gyermek a gazda kenyerén 25 kr, a saját kenyerén 35 kr.

Főszerkesztő: Szinay Gyula. Felelőszerkesztő és lapkiadó: Kósa Barna. Főmunkatárs: Dr. Bakonyi Samu. (Szerkesztőség és kiadóhivatal főtér 1823.)

Pályázati hirdetmény.

A debreczeni kerületi betegsegélyző pénztár igazgatóságának f. é. szept. 14-dikén tartott ülésében hozott határozat értelmében, a pénztárnál 1895. év január 1-jétől üresedésbe jövő két orvosi állás betöltésére ezenal pályázati hirdetetik.

Ezen állásokra csak Debreczenben települt és itt állandó lakással bíró orvosok pályázhatnak.

A pályázó és esetleg megválasztandó orvosok kötelesek a kerületi betegsegélyző pénztár biztosított beteg tagjainak gyógykezelése alkalmával mindazt teljesíteni, mit az 1891. XIV. t. cz. és a pénztár alapszabályai rendelnek.

A pénztár megválasztandó orvosi ezenkívül a pénztár orvosi és a biztosított tagok közti viszonyt és eljárást szabályozó ügyrend határozmányait figyelembe venni és azoknak magukat alávetni tartoznak.

A pénztári orvos évi illetménye 800 forint, mely negyedévi utólagos részletekben fizetetik.

Pályázni öhajót orvosok kellően felszerelt folyamodványaikat f. évi november 10-éig a pénztár elnökéhez annál inkább benyújtani tartoznak, miathogy e határidőn túl beadott kérvények figyelembe nem fognak vétetni.

Debreczen, 1894 október 22. A kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága nevében:

Grünvald József, Berger Jenő, titkár, ig. elnök.

**Téglagyártótelepek
agyagárúk**

és burkolati-kő-gyárak

Czementégetők, mészégetők

teljes tervek, égető-kemenczék minden-
nemű szerkezetben, berendezések és
gépezetek, minden a legújabb jónak bizo-
nyult kivitelben.

Hotop Ernő

agyagipar-mérnök

BUDAPEST BERLIN BRÜNN
Külső váci-ut 70. Kurfürststrasse 122. Olmützer-gasse 9.
Prospectusok és felvilágosítások ingyen
és bérmentve. (410.)

KARDOS LÁSZLÓ
KOSSUTH-UTCAI VÁSZN-ÁRÚ ÜZLETÉBEN
ajánlatnak legjobb minőségben, legújabb izlés szerint biztos
szintű
gyapju- és pamut-fanelek,
fehér és ujjizlés szerinti színes, zsínós, virágos téli velezek
át egyszerű és díszes téli szoknyák.

9087/1894

Hirdetmény.

A Hortobágy pusztának a Hortobágy
folyóntuli része 1894 november 1-
től 1895 január végéig juhok
legeltetésére téli legelőül ki-
adatik.

Olyan juh után, mely a f. évben a
Hortobágy pusztán legelő-adóval volt
megróva, valamint amelyek, mint bár-
nyok legeltek f. év nyarán a Hortobá-
gyon, a téli legelő-bér

darabonkint 8 krban,

minden más juh után pedig

darabonkint 20 krban

állapítatik meg. A legelő-bér a városi
alapítványi pénztárnál fizetendő le, ahon-
nan nyereség nyugtára az adószámvevő-
ség hajtó-czédulát ad.

Hajtó czédula nélkül hajtandó juhok
tulajdonosai, valamint azok is, kik a
váltott mennyiségnél többet hajtának
legeltetésre, a legeltetési szabályrendelet
értelmében büntetettek.

Videkről hajtandó juhok a hortobágyi
állatorvos által a Mátán vizsgáltat-
nak meg, addig kül-legelőre nem bo-
csáttnak. Legelőpénz felvételére csakis
a városi alapítványi pénztári hivatal van
feljogosítva.

Téli legelőre hajtandó minden juh
a máti biztostól bejelentendő a hajtó-
czédula felmutatása mellett.

Debreczen, 1894. október, 12.

(344)

A városi tanács.

Temetkezési intézet!

DANKÓ MIHÁLY

dusan berendezett

temetkezési intézete

DEBRECZENBEN,

Kossuth-Czegléd-utca 2155. sz. a a gyógyszerházzal szemben
Becces tudomására hozom, miszerint: a nagyérdemű közönség elis-
merő bizalmánál fogva üzletemet fokozatosan oda fejlesztettem, hogy a temet-
kezéshez megkivántató

**éroz, fa és mindennemű
behuzott, egyszerű és díszes koporsók**
halotti kellékek, gyászokcsik, legszebb kivitelben,

a gyászoló felek igényeire mért

elismert tisztességes olcsó árért

szolgáltatnak ki. Főtörökvesem leend bármily verseny mellett is a szigorú
pontosság és figyelem.

Elválllok mindennemű temetések rendezését, helyben, mint vidéken.
Hullaszállítást minden irányban.

Erez, mű és élővirág koszorúk előállítását szalag felirással — vagy a
nélkül — a kor kívánalmához mért olcsó árért.

Kérve a n. é. közönség pártfogó támogatását, hogy a szomorodott felek
igényeit továbbra is méltányosan elégíthessem ki.

Debreczen, 1892.

Kiváló tisztelettel:

DANKÓ MIHÁLY.

(37.)

A legjobb és legegészségesebb francia cigaretta-papír a

LEGLORIA

Gloria-Patent minden egyes lap leoldható!

Joseph Bardou és fiától Perpignan és Párisban. Kapható minden tőzsde, papirkereskedésben.

„DEBRECZEN” NYOMDÁJA

(FŐTÉR 1828. SZ. A. CSANAK-DRAGOTA-HÁZBAN. (A m. kir. főpostával szemben)
teljesen ujonnan berendezett könyvnyomda.

Elvállal mindenféle nyomtatványokat:
takarékpénztári, kereskedelmi
üggyévi és községi nyomtatványokat.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

KÉSZIT:
Gyászjelentéseket, bál- és lakodalmi meghívókat.
ELJEGYZÉSI KÁRTYÁKAT,
TANCRENDEKET és ÉTLAPOKAT.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Vidéki megrendelések ERDÉLYI ISTVÁN nyomdai művezető nevére czimzendők.

Nyomdánkat, hol északkeleti Magyarország legrégebb és legelterjedtebb politikai napilapja a

„DEBRECZEN”,

és a szintén elterjedt „DEBRECZENI HIRADÓ” is nyomtatik, ajánljuk a helybeli és vidéki
közönség szives pártfogásába.

Izléses kiállítás!
Jutányos árak!

Izléses kiállítás!
Jutányos árak!

Hirdetések a „DEBRECZEN” czimű lapban a legjutányosabb árak mellett eszközöltetnek.

SZÁMLÁKAT, ROVATOZOTT IVEKET, NÉVJEGYEKET,
bor- és rum-vignetteket, falragaszokat,
MINDENEMŰ KÖRLEVELEKET és ÁRJEGYZÉKEKET.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

FOLYÓIRATOKAT és a NYOMDAIPARHOZ tartozó nyomtatványokat izléses beosztással

jutányos árakon.

Bírósági, végrehajtói nyomtatványok készletben tartatnak.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

Előzetes árak:
helyben, vagy postán külföldre
Szász évre 10 frt.
Félévre 5 „
Negyedévre 2 „
Egy órára 1 „
Egyes számú 4 kr.

A lap szellemi részét illető minden
emény a szerkesztőre (Főtér 1828)
bármintre küldendő.

Előfizethető helyben
Teleki K. Lajos könyvkereskedő
és a kiadóhivatalban (Főtér 1828)
altal.

Kossuth

(K. B.) Holnap
bujdosásból, Kossuth
hazának, a magyar
hűb fia. A vándor
halomhoz, melynek
ledte el, hogy há
nagy tehetségeit.

Ugy illenek, hogy
mely legjobb fiaima
vissza, örömmel
Ugy illenek, hogy
nek őt mindenütt
nak; úgy illenek,
dosót, kit vissza h
kötelesség, mely r
örömmel és testv
léré. És mégis
fájdalom és szé
óhajtanák, hogy
végig Olaszorszá
mért jár az h
mért jár az k
félnek?!

Ugy Bácsbe
körökben, nagy
rencz hazatérés
mindjárt lángb
szág; azt hiszik
nek az lesz az
országban a k
azt hiszik, hog
állni és nem k

Kitetszik e
»felelős korm
kormányparti
rából. Alig ter
hogy Kossuth
egy gyöngye lo
hagyta el a s
csokat osztog
pedig egyálta
irat ismerell
Arra akarják
szelni, hogy
désék bolygat

*) »Elméke
rencz a többi k
Megjelent Nagyvá

A „DEB

Boru
v.

Szinhely
gáns szalon.
Személye
és neje, a gaz
donság) és sz
A férj az
lemmel nézi a
alatti silány a
meg egy foute
bujva egy par
Ugy látsz
olvas, de az e
hogy néha-né
arcától s a jo
szem türelme
lő férj felé!
Utojjára
zást a férj f
ólebe a lapot
— Ugya
dat fedezel fe
A férj h
— Vagy
hogy novellát
nak, hát term
kivüli szellem
szik, — ho
verében.
Ha-ha-h